

Roczny plan pracy z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

* Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> ↓ pochodzenie człowieka ↓ różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia ↓ życie człowieka pierwotnego ↓ epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza ↓ początki rolnictwa i udomowienie zwierząt ↓ dawne i współczesne 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

	<p>sposoby wytopienia żelaza</p> <p>↓ terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i></p>	<p>uprawy ziemi i hodowli zwierząt</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych</p>	<p>pierwotnych</p> <p>– charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka</p>			
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<p>↓ Mezopotamia jako kolebka cywilizacji</p> <p>↓ znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji</p> <p>↓ osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii</p> <p>↓ powstanie pierwszych państw</p> <p>↓ zajęcia różnych grup społecznych</p> <p>↓ Kodeks Hammurabiego</p> <p>↓ terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i></p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka</p> <p>– wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>	<p>– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa</p>	<p>– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii</p> <p>– wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>
3. W Egipcie faraonów	<p>↓ Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji</p> <p>↓ Egipt darem Nilu</p> <p>↓ osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>↓ struktura społeczna</p> <p>↓ wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil</p> <p>– opisuje wygląd piramid</p> <p>– porównuje wygląd hieroglifów i pisma</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i></p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– opisuje zakres władzy</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną Egiptu</p> <p>– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów</p> <p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona,</p>

	↓ terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i>	współczesnego	faraona			popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
4. W starożytnym Izraelu	↓ judaizm jako przykład religii monoteistycznej ↓ biblijne dzieje Izraelitów ↓ Dekalog i Tora ↓ postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon ↓ terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela	– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem	– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> – podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce
5. Cywilizacje Indii i Chin	↓ osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu ↓ system kastowy w Indiach ↓ cywilizacja Doliny Indusu ↓ terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo	– opisuje system kastowy w Indiach – charakteryzuje wierzenia hinduistyczne	– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy	– charakteryzuje buddyzm – opowiada o filozofii Konfucjusza

			chińskie			
6. Od hieroglifów do alfabetu	<p>↓ powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji</p> <p>↓ pismo a prehistoria i historia</p> <p>↓ terminy: <i>papyrus</i>, <i>tabliczki gliniane</i>, <i>pismo obrazkowe</i>, <i>pismo klinowe</i>, <i>Fenicjanie</i>, <i>pismo alfabetyczne</i>, <i>alfabet łaciński</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe</i>, <i>hieroglify</i>, <i>alfabet</i>, <i>pismo alfabetyczne</i></p> <p>– wyjaśnia, do czego służy pismo</p> <p>– charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>papyrus</i>, <i>tabliczki gliniane</i>, <i>pismo obrazkowe</i>, <i>pismo klinowe</i>, <i>Fenicjanie</i>, <i>pismo alfabetyczne</i>, <i>alfabet łaciński</i></p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka</p> <p>– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne</p> <p>– wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią</p> <p>– omawia przyczyny wynalezienia pisma</p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń</p> <p>– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły</p> <p>– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p> <p>– przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny</p> <p>– opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)</p>
* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	<p>↓ wyprawa Napoleona do Egiptu</p> <p>↓ hieroglify – litery czy słowa?</p> <p>↓ postaci: Jean F. Champollion</p> <p>↓ terminy: <i>Kamień z Rosetty</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów</p>	<p>– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty</p> <p>– wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify</p>	<p>– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona</p>	<p>– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii</p>

Rozdział 2. Starożytna Grecja

<p>1. Demokratyczne Ateny</p>	<p>↓ warunki naturalne Grecji ↓ życie w greckiej polis ↓ cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej ↓ Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten ↓ terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> ↓ postaci historyczne: Perykles</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską</p>	<p>– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach</p>	<p>– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego</p>
<p>*2. Sparta i wojny z Persami</p>	<p>↓ ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty ↓ cechy i etapy wychowania spartańskiego ↓ powstanie i rozwój imperium perskiego ↓ wojny grecko-perskie ↓ terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> ↓ wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses</p>	<p>– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu</p>	<p>– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i></p>	<p>– porównuje ustroje Aten i Sparty – opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa</p>

	Salaminą ↓ postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas		i Leonidas	daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.		
3. Bogowie i mity	↓ wierzenia starożytnych Greków ↓ mity greckie ↓ najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes ↓ Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> ↓ terminy: <i>Olimp</i> , <i>mity</i> , <i>heros</i> , <i>Partenon</i> , <i>Herakles</i> , <i>Achilles</i> , <i>Odyseusz</i> , <i>wojna trojańska</i> , <i>koń trojański</i> ↓ postać historyczna: Homer	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity</i> , <i>heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp</i> , <i>mity</i> , <i>heros</i> , <i>Partenon</i> , <i>Herakles</i> , <i>Achilles</i> , <i>Odyseusz</i> , <i>koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków	– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza</i> , <i>stajnia Augiasza</i> , <i>syzyfowa praca</i> , <i>męki Tantalą</i> , <i>nić Ariadny</i> – opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi
4. Kultura starożytnej Grecji	↓ wspólne elementy w kulturze greckich polis ↓ najważniejsze dokonania sztuki greckiej ↓ narodziny teatru greckiego ↓ znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie ↓ grecka matematyka i medycyna	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr</i> , <i>igrzyska</i> , <i>olimpiada</i> , <i>stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje</i> , <i>amfiteatr</i> , <i>tragedia</i> , <i>komedia</i> , <i>filozofia</i> , <i>igrzyska</i> , <i>olimpiada</i> , <i>Olimpia</i> , <i>stadion</i> , <i>pięciobój olimpijski</i> – wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych	– opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon,	– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi	– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym – przybliża postać i dokonania Archimedesesa – podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę

	<p>↓ rola sportu w życiu starożytnych Greków</p> <p>↓ terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu</p>			<p>Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>		
*5. Imperium Aleksandra Wielkiego	<p>↓ podboje Aleksandra Wielkiego</p> <p>↓ wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą)</p> <p>↓ wyprawa Aleksandra do Indii</p> <p>↓ kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego</p> <p>↓ terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki)</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i></p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>

* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	↓ siedem cudów świata ↓ konstrukcja latarni morskiej na Faros	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego
---	--	---	--	---------------------------------	--------------------------------------	--

Rozdział III. Starożytny Rzym

1. Ustrój starożytnego Rzymu	↓ legendarne początki państwa rzymskiego ↓ zasady ustrojowe republiki rzymskiej ↓ społeczeństwo starożytnego Rzymu ↓ dokonania Gajusza Juliusza Cezara ↓ upadek republiki ↓ powstanie cesarstwa rzymskiego ↓ terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> ↓ postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej	– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie – przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski
------------------------------	---	---	--	--	---	---

<p>2. Imperium Rzymskie</p>	<p>↓ podboje rzymskie ↓ Imperium Rzymskie i jego prowincje ↓ organizacja armii rzymskiej ↓ podział cesarstwa ↓ upadek cesarstwa zachodniorzymskiego ↓ terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy</p>	<p>– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera</p>
<p>3. Życie w Wiecznym Mieście</p>	<p>↓ Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto ↓ życie codzienne i rozrywki w Rzymie ↓ podział społeczeństwa rzymskiego ↓ wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa ↓ terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, plebs, niewolnicy, westalki</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> – wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem – opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum – wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować się zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>

<p>4. Dokonania starożytnych Rzymian</p>	<p>↓ Rzymianie jako wielcy budowniczości ↓ kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków ↓ prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa ↓ najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie ↓ terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> ↓ postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu – omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie – ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>
<p>5. Początki chrześcijaństwa</p>	<p>↓ Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej ↓ przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie ↓ rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa ↓ Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie ↓ terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>

	<i>i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> ↓ postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki					
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	↓ rola szlaków handlowych w starożytności ↓ bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian ↓ kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciwnie, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
I. Bizancjum w czasach świetności	↓ cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego ↓ dokonania Justyniana I Wielkiego ↓ Konstantynopol jako Nowy Rzym ↓ tradycja grecka w Bizancjum ↓ osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków ↓ upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski</i>	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów

	<p>↓ terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Justynian I Wielki</p>		<i>przepych</i>	<p>datę upadku Konstantynopola – 1453 r.</p> <p>– zna posta Justyniana I Wielkiego</p> <p>– omawia dokonania Justyniana I Wielkiego</p>		
2. Arabowie i początki islamu	<p>↓ pochodzenie Arabów</p> <p>↓ działalność Mahometa i narodziny islamu</p> <p>↓ religia muzułmańska i jej zasady</p> <p>↓ dżihad i podboje Arabów</p> <p>↓ kultura i nauka arabska</p> <p>↓ terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Mahomet</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <p>– omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności</p>	<p>– przedstawia postać i działalność Mahometa</p> <p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>
3. Nowe państwa w Europie	<p>↓ powstanie państwa Franków</p> <p>↓ cesarstwo Karola Wielkiego</p> <p>↓ rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego</p> <p>↓ traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie</p> <p>↓ Rzesza Niemiecka</p> <p>↓ terminy: <i>Frankowie,</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>

	<p><i>dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I</p>		i Rzym	<p>skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>		
4. Konflikt papieża z cesarstwem	<p>↓ wielka schizma wschodnia i jej skutki</p> <p>↓ spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>↓ Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV</p> <p>↓ konkordat wormacki i jego postanowienia</p> <p>↓ terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>↓ postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV</p>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p> <p>– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego
5. Wyprawy krzyżowe	<p>↓ zajęcie Ziemi Świętej przez Turków</p> <p>↓ synod w Clermont</p> <p>↓ krucjaty</p> <p>↓ utworzenie Królestwa Jerozolimskiego</p> <p>↓ powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków</p> <p>↓ upadek twierdzy Akka</p>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> <p>– opisuje wygląd rycerzy zakonnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat</p> <p>– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat</p> <p>– omawia skutki pierwszej</p>	<p>– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania</p> <p>– opisuje skutki wypraw krzyżowych</p> <p>– przedstawia postać Urbana II</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.</p>	– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy	– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola <p>– ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ↓ skutki wypraw krzyżowych ↓ terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> ↓ postaci historyczne: papież Urban II 		krucjaty			a muzułmanami
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	<ul style="list-style-type: none"> ↓ zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat ↓ wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy ↓ przyczyny kasacji zakonu ↓ polskie posiadłości templariuszy 	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski

Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza

I. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> ↓ podział na seniorów i wasali ↓ społeczna drabina feudalna ↓ podział społeczeństwa średniowiecznego na stany ↓ terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
--------------------	---	---	---	---	--	---

2. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> ↓ ideał rycerza i jego obowiązki ↓ od pazia do rycerza ↓ życie codzienne rycerzy ↓ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ↓ kultura rycerska ↓ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ↓ terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię najsłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> ↓ rola turniejów rycerskich ↓ przebieg turniejów ↓ konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju ↓ obyczajowość turniejowa 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg turniejów rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa
3. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> ↓ powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich ↓ lokacje miast i wsi ↓ samorząd miejski i jego organy ↓ społeczeństwo miejskie ↓ organa samorządu wiejskiego ↓ wygląd średniowiecznego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, soltys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie

	<p>↓ zajęcia ludności wiejskiej</p> <p>↓ terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadźca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpółowka, pług, radło, brona</i></p>		<p>zajęcia mieszkańców miast</p> <p>– opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej</p>			
4. Kościół w średniowieczu	<p>↓ duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki</p> <p>↓ religijność doby średniowiecza</p> <p>↓ średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie</p> <p>↓ życie w średniowiecznym klasztorze</p> <p>↓ średniowieczne szkolnictwo</p> <p>↓ terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria,</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację</p> <p>– wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>– charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu</p> <p>– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne</p> <p>– wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i></p> <p>– charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo</p> <p>– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne</p> <p>– przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu</p>	<p>– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze</p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku</p> <p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>

	<p><i>kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>↓ postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu</p>					
5. Sztuka średniowiecza	<p>↓ rola sztuki w średniowieczu</p> <p>↓ znaczenie <i>biblia pauperum</i></p> <p>↓ styl romański i jego cechy</p> <p>↓ styl gotycki i jego charakterystyczne elementy</p> <p>↓ rzeźba i malarstwo średniowieczne</p> <p>↓ pismo i miniatury w rękopisach</p> <p>↓ zabytki średniowieczne w Polsce</p> <p>↓ terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>

Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów

<p>I. Zanim powstała Polska</p>	<p>↓ najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych ↓ gród w Biskupinie ↓ Słowianie w Europie i ich kultura ↓ wierzenia dawnych Słowian ↓ pierwsze państwa słowiańskie ↓ plemiona słowiańskie na ziemiach polskich ↓ terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> ↓ postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich</p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich – przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim</p>
---------------------------------	--	---	--	---	---	---

<p>2. Mieszko I i początki Polski</p>	<p>↓ rozwój państwa Polan ↓ dynastia Piastów ↓ panowanie Mieszka I ↓ małżeństwo Mieszka z Dobrawą ↓ chrzest Polski i jego skutki ↓ konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią ↓ terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> ↓ postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego – przedstawia bilans korzyści, jakie mogły przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>
<p>3. Polska Bolesława Chrobrego</p>	<p>↓ misja biskupa Wojciecha i jej skutki ↓ zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje ↓ powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich ↓ stosunki Bolesława</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie:</p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

	<p>Chrobrego z sąsiadami</p> <p>↓ koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie</p> <p>↓ terminy: <i>relikwie</i>, <i>zjazd gnieźnieński</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>Milsko</i>, <i>Łużyce</i>, <i>Grody Czerwieńskie</i>, <i>koronacja</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III</p>		<p>granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite</p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.</p>			
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<p>↓ kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>↓ panowanie Mieszka II</p> <p>↓ reformy Kazimierza Odnowiciela</p> <p>↓ Kraków stolicą państwa</p> <p>↓ polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego</p> <p>↓ koronacja Bolesława Śmiałego</p> <p>↓ konflikt króla z biskupem</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p> <p>– wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego</p> <p>– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>

	<p>Stanisławem i jego skutki</p> <p>↓ terminy: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław</p>					
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	<p>↓ rządy Władysława Hermana i Sieciecha</p> <p>↓ podział władzy między synów Władysława Hermana</p> <p>↓ bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem</p> <p>↓ najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa</p> <p>↓ podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego</p> <p>↓ testament Krzywoustego i jego założenia</p> <p>↓ terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p> <p>↓ postaci historyczne:</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p> <p>– wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego</p> <p>– opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	<p>– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</p> <p>– opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa</p> <p>– przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami</p> <p>– omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>	<p>– ocenia postawę Bolesława wobec brata</p> <p>– wyjaśnia zasadę senioratu</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– przedstawia postać Galla Anonima</p> <p>– wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza</p> <p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>

	Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty					
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<p>↓ grody i ich funkcje</p> <p>↓ życie w grodzie i na podgrodziu</p> <p>↓ sposoby uprawy roli na ziemiach polskich</p> <p>↓ podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów</p> <p>↓ zakres władzy panującego</p> <p>↓ powinności poddanych wobec władcy</p> <p>↓ powstanie rycerstwa w Polsce</p> <p>↓ terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i></p>	<p>– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i></p> <p>– przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu</p> <p>– opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i></p> <p>– charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim</p> <p>– omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej</p> <p>– wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>

* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?	↓ źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego ↓ obiektywizm i prawda historyczna	– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych	– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik	– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	↓ walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce ↓ utrwalenie rozbicia dzielnicowego ↓ osłabienie Polski na arenie międzynarodowej ↓ sprowadzenie Krzyżaków do Polski ↓ najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą ↓ przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego ↓ terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> ↓ postaci historyczne: Władysław Wygnaniec,	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu	– charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastie panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny					
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> ↓ koronacja i śmierć Przemysła II ↓ panowanie Waclawa II ↓ rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich ↓ przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja ↓ rządy Władysława Łokietka ↓ konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami ↓ terminy: <i>starosta</i>, <i>Szczerbiec</i> ↓ postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta</i> , <i>Szczerbiec</i>	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta</i>, <i>Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami 	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> ↓ polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego ↓ pokój z zakonem krzyżackim w 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet</i>, <i>Orle Gniazda</i>, <i>Akademia Krakowska</i> – przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet</i>, <i>Orle Gniazda</i>, <i>Akademia Krakowska</i> – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu – charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał 	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa	– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii
						– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami
						– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do

	<p>Kaliszu</p> <p>↓ przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego</p> <p>↓ reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>↓ umocnienie granic polskiego państwa</p> <p>↓ utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji</p> <p>↓ zjazd monarchów w Krakowie</p> <p>↓ uczta u Wierzyńka</p> <p>↓ terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>↓ posta historyczna: Kazimierz Wielki</p>	<p>o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>o obronność państwa</p>	<p>Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
4. Unia polsko-litewska	<p>↓ koniec dynastii Piastów na polskim tronie</p> <p>↓ rządy Andegawenów w Polsce</p> <p>↓ unia polsko-litewska w Krewie</p> <p>↓ wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

	<p>pod Grunwaldem</p> <p>↓ I pokój w Toruniu</p> <p>↓ unia w Horodle</p> <p>↓ terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen</p>		<p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.</p>	Horodle		
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<p>↓ okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <p>↓ Jan Matejko jako malarz dziejów Polski</p> <p>↓ obrazy jako źródło wiedzy historycznej</p> <p>↓ znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i></p>	– przedstawia, kim był Jan Matejko	– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<p>↓ okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>↓ bitwa pod Warną</p> <p>↓ panowanie Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>↓ wojna</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia,</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez</p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>– charakteryzuje rządzącego Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawązania Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie</p>	<p>– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>

	<p>trzynastoletnia</p> <p>↓ II pokój toruński i jego postanowienia</p> <p>↓ panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech</p> <p>↓ terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołd</i></p> <p>↓ postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki</p>	<p>dlatego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>Jagiellonów w drugiej połowie XV w.</p> <p>– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>	<p>toruńskiego</p>	<p>dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	
<p>6. Monarchia stanowa w Polsce</p>	<p>↓ monarchia patrymonialna i stanowa</p> <p>↓ wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej</p> <p>↓ przekształcenie się rycerstwa w szlachtę</p> <p>↓ przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej</p> <p>↓ ukształtowanie się sejmu walnego</p> <p>↓ konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej</p> <p>↓ terminy: <i>monarchia</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i></p> <p>– przedstawia sejm walny oraz jego skład</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce</p> <p>– przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową</p> <p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>

	<i>patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i>					
--	---	--	--	--	--	--